

راهبردهای آموزش مفاهیم قرآن

(هماهنگ با توانایی‌های روان‌شناختی کودکان و نوجوانان)

غلامرضا چینی فروش

سرشناسه: چینی فروش، غلامرضا، ۱۳۲۳ -

عنوان و نام پدیدآور: راهبردهای آموزش مفاهیم قرآن (هماهنگ با توانایی‌های روان شناختی کودکان و نوجوانان) / مولف غلامرضا چینی فروش؛ ویراستار مجتبی نوروزی.

مشخصات ظاهری: ۲۱۸ ص: مصور، جدول.

مشخصات نشر: مشهد: نسیم رضوان، ۱۳۹۷.

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۶۰۰۱-۷-۵

موضوع: قرآن -- راهنمای آموزشی

یادداشت: کتابنامه: ص. [۲۱۵] - ۲۱۸.

موضوع: Quran -- Study and teaching

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۱۰۷

رده بندی کنگره: ۱۳۹۷ ۹۴۱۷ چ/ ۶۵/۲ BP

شماره کتابشناسی ملی: ۴۶۹۰۳۵۹

راهبردهای آموزش مفاهیم قرآن

(هماهنگ با توانایی‌های روان شناختی کودکان و نوجوانان)

نویسنده: غلامرضا چینی فروش

ویراستار: دکتر مجتبی نوروزی

ترجمه: آرش جهانی

نوبت چاپ: اول، بهار ۱۳۹۷

قطع و تعداد صفحات: وزیری، ۲۱۰ صفحه

قیمت: ۱۶۰/۰۰۰ ریال

ناشر: نسیم رضوان

با همکاری معاونت آموزش و پژوهش دانشکده تربیت مدرس و آس کریم مشهد

شابک کتاب: ۹۷۸-۶۰۰-۹۶۰۰۱-۷-۵

نشانی ناشر:

انتشارات نسیم رضوان، مشهد، کدپستی ۹۱۳۵۶/۴۵۳۹۹، تلفن: ۰۹۱۵۵۱۰۰۹۲۶

(www.Nasime-Rezvan.ir - nasim.rezvan@gmail.com)

فهرست مطالب

۱۷	 پیش گفتار
	بخش اول :
	کلیاتی پیرامون مفاهیم قرآنی
	(۵۷ - ۲۱)
۲۳	 فصل اول : کیفیت ارتباط با قرآن
۲۳	 برخی از هدف های رفتاری
۳۴	 کیفیت ارتباط با قرآن
۲۷	 مراحل ارتباط با قرآن
۲۷	 ۱- آموزش قرائت قرآن
۲۸	 ۲- آموزش مفاهیم قرآن
۲۹	 الف) درک معنای اولیه آیات
۳۱	 ب) مراجعه به تفسیر
۳۶	 ج) آشنایی با زبان عربی، ادبیات عرب و علم تفسیر
۳۷	 ۳- عمل به رهنمودهای قرآن
۳۹	 خلاصه فصل اول
۳۹	 سوالات ارزشیابی پایانی
۴۱	 فصل دوم : نگرشی بر مفاهیم قرآنی
۴۱	 برخی از هدف های رفتاری
۴۲	 نگرشی بر مفاهیم قرآنی
۴۵	 مفاهیم قرآنی در آیات محکم
۴۵	 ۱- از نظر محتوا

۴۶	الف) اصول اعتقادات
۴۸	ب) احکام
۵۰	ج) اخلاق و تعلیم و تربیت
۵۰	۲- از منظر ساختاری
۵۰	الف) ساختارهای مستقیم مفاهیم قرآنی
۵۲	ب) ساختارهای مفهومی غیر مستقیم
۵۷	خلاصه فصل دوم
۵۷	سوالات ارزشی پایانی

بخش دوم:

مفاهیم روان‌شناسی کودکان و نوجوانان (۱۰۹ - ۵۹)

۶۱	فصل اول: توانایی‌های روان‌شناختی در مراحل حسی - حرکتی و پیش‌عملیاتی
۶۱	برخی از هدف‌های رفتاری
۶۲	مفاهیم قرآنی و توانایی‌های روان‌شناختی
۶۵	مفاهیم رشد
۶۵	تعریف رشد
۶۶	نظریه‌های روان‌شناختی پیرامون رشد
۶۶	۱- نظریه‌های یادگیری (رفتاری)
۶۶	۲- نظریه‌های تحلیل روانی
۶۶	۳- نظریه‌های شناختی
۶۷	آشنایی مختصر با پیازه و افکار او
۶۸	افکار و اعتقادات پیازه
۶۹	مراحل رشد شناختی (ذهنی) از نظر پیازه
۷۱	۱- مرحله حسی - حرکتی (از تولد تا دو سالگی)
۷۱	۲- مرحله پیش‌عملیاتی (از حدود دو سالگی تا حدود شروع هفت سالگی)
۷۲	برخی از ویژگی‌ها و توانایی‌های شناختی کودکان در دوره پیش‌عملیاتی
۷۶	نکات قابل توجه مربیان در آموزش مفاهیم قرآنی به کودکان سنین پیش‌عملیاتی
۷۷	برخی مفاهیم و داستان‌های قابل درک برای کودکان سه تا هفت ساله

۷۷	۱- داستان‌های مناسب
۷۸	۲- آموزش برخی مفاهیم اخلاقی قرآن
۷۸	خلاصه فصل اول
۷۹	سوالات ارزشیابی پایانی
۸۱	فصل دوم : توانایی‌های روان‌شناختی در مراحل دبستانی، نوجوانی و بلوغ
۸۱	برخی از هدف‌های رفتاری
۸۲	۳- سنین دبستانی (۷-۱۱ سالگی) - مرحله عملیات منطقی - عینی (محسوس)
۸۲	برخی از ویژگی‌های رشد شناختی در مرحله عملیات منطقی - عینی
۸۳	۱- قدرت درک محسوسات
۸۳	۲- ثبات - انعطاف - سنجش
۸۳	۳- شکوفایی استعداد
۸۴	۴- علاقه به عمل و نسبت
۸۴	۵- قدرت حافظه
۸۵	۶- درک مفهوم زمان
۸۵	۷- درک مفهوم مکان
۸۵	۸- مفهوم علیت
۸۶	۹- تعدیل خود میان‌بینی و خودمداری
۸۶	۱۰- توانایی طبقه‌بندی و مرتب کردن
۸۷	نمونه‌هایی از مفاهیم قرآنی قابل درک برای کودکان دبستانی
۹۳	۴- مرحله نوجوانی و بلوغ (۱۲-۱۷ سالگی) مرحله عملیات صوری یا انتزاعی
۹۳	برخی از ویژگی‌ها و توانایی‌های رشد شناختی مرحله نوجوانی و بلوغ
۹۴	۱- رشد قدرت تفکر و تعقل
۹۵	۲- کیفیت تعادل و ثبات عاطفی
۹۵	۳- قدرت حافظه
۹۶	۴- رشد اخلاق و شخصیت و نیاز به سرمشق
۹۷	۵- رشد استعدادها
۹۷	۶- شناخت مفهوم زمان
۹۸	۷- درک مفهوم مکان

۹۹	۸- درک مفهوم علیت
۹۹	۹- شناخت وظایف و مسئولیت‌ها
۱۰۰	۱۰- ظهور شک و تردید
۱۰۰	برخی مفاهیم قرآنی مناسب برای مطالعه و تحقیق نوجوانان
۱۰۱	۱- در ارتباط با قدرت تفکر و تعقل
۱۰۲	۲- در ارتباط با کیفیت تعادل و ثبات عاطفی
۱۰۲	۳- در ارتباط با قدرت حافظه
۱۰۳	۴- در ارتباط با رشد اخلاق و شخصیت
۱۰۳	۵- در ارتباط با رشد استعداد های خاص
۱۰۴	۶- در ارتباط با شناخت مفهوم زمان
۱۰۵	۷- در ارتباط با درک مفهوم مکان
۱۰۵	۸- در ارتباط با درک مفهوم غایت
۱۰۶	۹- در ارتباط با شناخت کیفیت مسئولیت‌ها
۱۰۷	۱۰- در ارتباط با ظهور شک و تردید تبدیل آن به یقین
۱۰۸	خلاصه فصل دوم
۱۰۹	سوالات ارزشیابی پایانی

بخش سوم

مهارت‌های فرایند یاددهی و یادگیری (آموزش)

(۲۱۴ - ۱۱۱)

۱۱۳	فصل اول: مهارت‌های قبل از تدریس - قسمت اول
۱۱۳	برخی از هدف‌های رفتاری
۱۱۴	مهارت‌های قبل از تدریس
۱۱۵	۱- آشنایی با مفاهیم کلی
۱۱۵	تعریف یادگیری (تعلیم)
۱۱۷	تعریف یاددهی (تدریس)
۱۱۷	تعریف آموزش (تعلیم و تعلیم)
۱۱۸	تفاوت آموزش و تدریس

۱۱۸	۲- آشنایی با مباحث علوم تربیتی به ویژه روان‌شناسی تربیتی (رشد و یادگیری)
۱۱۹	۳- آشنایی با توانایی‌های روان‌شناختی کودکان و نوجوانان و مفاهیم قرآنی مناسب با این توانایی‌ها ..
۱۲۰	۴- آشنایی با موضوع درس
۱۲۱	۵- آشنایی با رسانه‌های آموزشی و کاربرد آن‌ها در آموزش مفاهیم قرآنی
۱۲۱	تعریف رسانه‌های آموزشی
۱۲۳	انواع رسانه‌های آموزشی
۱۲۴	۱- رسانه‌های آموزشی اصلی
۱۲۴	۲- رسانه‌های آموزشی جانبی
۱۲۴	الف) رسانه‌های شنیداری
۱۲۵	ب) رسانه‌های دیداری
۱۲۵	ج) رسانه‌های کاربرد
۱۲۶	۶- آشنایی با مهارت طراحی آموزش
۱۲۶	الف) تعیین موضوع درس و هدف کلی آموزشی
۱۲۷	ب) تعیین هدف‌های رفتاری
۱۲۷	ج) طراحی فعالیت‌های مربوط به فراشناخت
۱۲۸	۱- تهیه و تنظیم محتوای درس
۱۲۸	۲- انتخاب راهبرد آموزشی
۱۲۹	۳- طراحی مراحل تدریس
۱۳۰	۴- طراحی ارزشیابی نهایی
۱۳۰	۵- طراحی تعیین تکلیف و پایان کلاس
۱۳۱	نمودار مربوط به طراحی آموزشی
۱۳۲	یک طرح درس به عنوان نمونه
۱۳۴	خلاصه فصل اول
۱۳۵	سوالات ارزشیابی پایانی
۱۳۷	فصل دوم: مهارت‌های قبل از تدریس (قسمت دوم) - آشنایی با راهبردهای یاددهی و یادگیری
۱۳۷	برخی از هدف‌های رفتاری
۱۳۸	مهارت آشنایی با راهبردهای یاددهی و یادگیری
۱۳۹	۱- راهبردهای آموزشی معلم محور

الف) راهنماهای آموزشی سخنرانی	۱۳۹
توصیه‌های لازم در بکارگیری راهنماهای سخنرانی	۱۴۰
رعایت نکات لازم در بکارگیری راهنماهای سخنرانی	۱۴۰
گام‌ها یا مراحل اصلی اجرای راهنماهای سخنرانی	۱۴۱
۱. مشخص کردن هدف‌های آموزشی و ایجاد انگیزش در یادگیرندگان	۱۴۱
۲. ایراد سخنرانی	۱۴۲
۳. توضیح دادن	۱۴۳
۴. ابراز اشتیاق و علاقه معلم	۱۴۴
۵. برخورد و شوخ طبعی	۱۴۴
۶. طرح سوال	۱۴۵
۷. تشویق یادگیرندگان به یادداشت برداری	۱۴۵
۸. تمرین و تکلیف	۱۴۶
یک نمونه تکلیف گروهی در کلاس	۱۴۶
ب) راهنماهای آموزشی استفاده از داستان برای	۱۴۸
ویژگی‌های داستان در قرآن	۱۴۸
انواع داستان‌های قرآن	۱۴۹
کاربرد داستان‌سرایی در آموزش مفاهیم قرآن	۱۵۰
شیوه‌های آموزشی مفاهیم قرآن از طریق داستان	۱۵۱
۱. بهره‌گیری مستقیم از داستان‌های قرآن	۱۵۱
۲. داستان‌های ساخته معلم	۱۵۱
۳. کتاب‌های داستان موجود در بازار	۱۵۲
۴. استفاده از نوار صوتی و سی‌دی‌ها و نرم‌افزارهای صوتی و تصویری	۱۵۲
۵. استفاده از رایانه، اینترنت و سایت‌های قرآنی	۱۵۳
ج) راهنماهای آموزشی یادگیری در حد تسلط	۱۵۳
الگوی برای تدریس مفاهیم قرآن با راهنماهای تسلط‌یاب	۱۵۴
۱. تعیین هدف‌های یادگیری	۱۵۵
۲. تعیین رفتارهای ورودی برای ارزشیابی آغازین	۱۵۵
۳. تعیین واحدهای آموزشی - یادگیری	۱۵۶

۱۵۷	۴. اجرای آموزش گروهی
۱۵۸	۵. اجرای ارزشیابی تکوینی و آموزش اصلاحی
۱۵۸	۶. اجرای ارزشیابی تراکمی (نهایی)
۱۵۹	د) راهبرد نمایشی - تجربی (آموزش از راه مشاهده و عمل)
۱۶۰	مراحل اصلی شیوه اجرا
۱۶۰	مرحله اول: آماده‌سازی وسائل و رسانه‌های آموزشی لازم برای تدریس
۱۶۱	مرحله دوم: توضیح و ایجاد انگیزه
۱۶۲	مرحله سوم: ارائه تدریس
۱۶۲	مرحله چهارم: ارزشیابی پایانی
۱۶۳	الگوی برای تدریس مفاهم قرآنی با راهبرد نمایشی (مشاهده‌ای)
۱۶۵	خلاصه فصل دوم
۱۶۶	سوالات ارزشیابی پایانی
۱۶۷	فصل سوم: مهارت‌های قبل از تدریس - راهبردهای دانش آموز محور
۱۶۷	برخی از هدف‌های رفتاری
۱۶۸	۲- راهبردهای دانش آموز محور
۱۶۸	راهبردهای آموزشی دانش آموز محور با حضور و هدایت معلم
۱۶۹	الف) راهبرد اکتشافی
۱۶۹	یک نمونه قرآنی
۱۷۱	مراحل آموزش از طریق راهبرد اکتشافی
۱۷۱	مرحله اول: طراحی اولیه برای آموزش
۱۷۱	۱- تعیین هدف‌های رفتاری
۱۷۲	۲- انتخاب یک موقعیت مشکل آفرین یا معما برانگیز
۱۷۳	مرحله دوم: اجرای تدریس
۱۷۴	مرحله سوم: اقدامات پس از تدریس (ارزشیابی)
۱۷۵	شیوه‌های اجرای راهبرد اکتشافی
۱۷۵	۱. هدایت شده
۱۷۵	۲. هدایت نشده
۱۷۵	ب) راهبرد ایفای نقش

۱۷۶ نمونه‌های قرآنی

۱۷۷ مراحل اجرای راهبرد ایفای نقش

۱۷۸ الگوی برای تدریس مفاهیم قرآن براساس راهبرد ایفای نقش

۱۷۸ ۱- تعیین موضوع و نوشتن آن به صورت نمایشنامه

۱۷۹ فیلم‌نامه

۱۸۲ ۲- فراهم کردن شرایط و وسایل لازم برای اجرای نمایش

۱۸۳ ۳- تعیین نقش‌ها

۱۸۳ ۴- آماده کردن دانش‌آموزان برای اجرای نقش‌ها

۱۸۳ ۵- فعالیت‌های مقدماتی قبل از تدریس پیرامون موضوع و هدف‌های نمایش

۱۸۴ ۶- اجرای نمایش نامه و تدریس مفاهیم

۱۸۴ ۷- بحث و بررسی ارزشیابی

۱۸۵ مزایای تدریس با راهبرد ایفای نقش

۱۸۵ (ج) راهبرد آموزشی بحث گروهی

۱۸۶ نمونه‌های قرآنی

۱۸۶ ویژگی‌های راهبرد بحث گروهی

۱۸۷ مفاهیم مناسب برای تدریس از طریق راهبرد بحث گروهی

۱۸۸ مراحل اجرای راهبرد بحث گروهی با رویکرد قرآنی

۱۸۸ مرحله اول: انتخاب موضوع

۱۸۸ مرحله دوم: هدایت بحث

۱۸۹ مرحله سوم: تحلیل و توضیح نکات اصلی موضوع

۱۸۹ مرحله چهارم: ارزشیابی نهایی و تعیین فعالیت‌های تکمیلی

۱۹۰ فن طوفان مغزی

۱۹۱ نمونه‌های قرآنی

۱۹۱ ۳- راهبردهای آموزشی مستقل از معلم

۱۹۲ الف) راهبرد آموزش برنامه‌ای

۱۹۲ اصول حاکم بر راهبرد آموزش برنامه‌ای

۱۹۲ ۱. ارائه مطالب در گام‌ها یا مراحل کوچک

۱۹۳ ۲. شرکت فعالانه

۱۹۳	۳. اطلاع بلافاصله از نتایج
۱۹۴	۴. پیشرفت بر اساس توانایی های فردی
۱۹۴	مراحل اجرای آموزش برنامه ای
۱۹۴	مرحله اول: تهیه مقدمات
۱۹۴	مرحله دوم: برنامه ریزی
۱۹۵	تعریف قاب آموزشی
۱۹۵	نحوه استفاده از قاب ها
۱۹۶	الگو برای یادگیری مفاهیم قرآن با راهبرد برنامه ای
۱۹۷	ب) آموزش براساس رایانه
۱۹۷	ج) راهبرد آموزشی برخط
۱۹۸	خلاصه فصل سوم
۱۹۹	سوالات ارزشیابی پایانی
۲۰۱	فصل چهارم: مهارت های ضمنی در درس و پس از تدریس
۲۰۱	برخی از هدف های رفتاری
۲۰۲	مهارت های ضمنی تدریس
۲۰۲	الف) برقرار کردن ارتباط مطلوب آموزشی با دانش آموزان قبل از شروع درس
۲۰۲	۱. نحوه ورود به کلاس
۲۰۲	۲. انجام حضور و غیاب
۲۰۳	۳. رسیدگی به تکالیف
۲۰۳	۴. ارزشیابی تشخیصی
۲۰۳	ب) ارائه درس جدید
۲۰۳	۱. اجرای مهارت شروع
۲۰۴	۲. ارائه مطالب درسی
۲۰۴	۳. ایجاد تنوع در کلاس
۲۰۴	۴. ایجاد انگیزش در دانش آموزان
۲۰۶	۵. ارزشیابی مرحله ای
۲۰۷	۶ جمع بندی و نتیجه گیری
۲۰۷	مهارت های پس از تدریس

۲۰۷	الف) ارزشیابی آموزشی
۲۰۸	۱. ارزشیابی مقدماتی (تشخیصی) یا سنجش آغازین
۲۰۸	۲. ارزشیابی تکوینی (مرحله‌ای)
۲۰۹	۳. ارزشیابی تراکمی (نهایی) یا پایانی
۲۱۰	برخی از نتایج و هدف‌های ارزشیابی
۲۱۰	روش‌های ارزشیابی
۲۱۱	ب) مهارت اجرای فعالیت‌های تکمیلی
۲۱۱	۱. تکالیف زیر نظر معلم در کلاس
۲۱۲	۲. انجام فعالیت‌های تکمیلی در منزل
۲۱۳	پایان کلاس
۲۱۳	خلاصه فصل چهارم
۲۱۴	سوالات ارزشیابی پایانی
۲۱۵	کتابنامه

«قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَفْقَهُونَ»^۱

قرآن که بی است یگانه، بدون بدیل و زنجیره به هم پیوسته‌ای است از مجموعه مطالبی متنوع، شامل ساخت خدا و عوامل ماورای طبیعی مانند روح، فرشته، عالم برزخ و قیامت، و عوامل طبیعی مانند کوه، دریا، آسمان، زمین، خورشید، ماه، ستارگان، حیوانات و گیاهان و مسائل فلسفی، اخلاقی، تربیتی، فقهی و تاریخی که خاص انسان است. مخاطب خداوند در قرآن نیز انسان است. فارغ از مزهای جغرافیایی، نژادی، قومی و عقیدتی؛ اعم از زن و مرد و کودک و نوجوان و جوان و بررگسال. بنابراین معلمی که می‌خواهد مفاهیم قرآن را تدریس کند، ابتدا باید درک کلی از مفاهیم متنوع قرآن داشته باشد، سپس مخاطبان خود را بشناسد و با قدرت فهم و میزان نیاز آن‌ها به درک مفاهیم قرآن آشنا باشد، و آنگاه از راهبردهای آموزش مفاهیم قرآن و شیوه‌های ارتباط با مخاطبان از رده‌های مختلف سنی آگاهی کافی داشته باشد.

تاکنون در زمینه آموزش ترجمه و مفاهیم قرآن تلاش‌های ارزنده‌ای انجام شده است و کتاب‌هایی با همین نام‌ها به رشته تحریر در آمده است.^۲ و هرکدام از کتاب‌ها با توجه به هدف‌های آموزشی نویسندگان محترم مفید و قابل استفاده است. اما در این کتاب‌ها،

۱. انعام (۶) آیه ۹۸، «بی‌تردید، ما آیات خود را برای مردمی که می‌فهمند به روشنی بیان کردیم».

۲. برخی از این کتاب‌ها عبارتند از: آموزش ترجمه و مفاهیم قرآن، به همراه راهنمای تدریس کتاب، مولفان، سید هادی محدث، حمیدرضا صفار هرنندی، ابوالفضل علامی، نشر یاقوت، قم، ۱۳۸۷؛ آموزش مفاهیم قرآن، مولف، مسعود وکیل، نشر اندیشه مطهر، اراک، ۱۳۹۱؛ راهنمای نور، مولف، مرحوم عبدالحسین نوقابی، انتشارات ضریح آفتاب، مشهد، ۱۳۸۸.

توانایی‌های روان‌شناختی مخاطبان در فراگیری مفاهیم قرآن و راهبردهای جدید یادگیری و یاددهی، کمتر مورد توجه واقع شده است.

کتاب حاضر رویکردی است اصولی به طراحی آموزشی و پرورشی در زمینه راهبردهای آموزش مفاهیم قرآن، هماهنگ با توانایی‌های روان‌شناختی کودکان و نوجوانان در پایه‌های مختلف تحصیلی، که پس از تدریس در چندین نیم سال تحصیلی در دانشکده تربیت مدرس قرآن و بحث و نقد و بررسی مطالب در کلاس‌ها، در سه بخش و هشت فصل به شرح زیر طراحی و تدریس شده است.

بخش اول، شامل ده فصل با عنوان کلیاتی پیرامون مفاهیم قرآنی است، که در فصل اول خواننده با کلیات اسباط با قرآن و مراحل مختلف آن، و در فصل دوم با نگرشی بر مفاهیم قرآنی آشنا می‌شود، که نوزده حاتی است پیرامون انواع مفاهیم قرآنی اعم از محکم و متشابه و رهنمودهای قرآن در آیات محکم، شامل اصول اعتقادات، فقه و احکام، مسائل اخلاقی و تربیتی و ساختارهای مخالف تفهیمی قرآن.

بخش دوم با عنوان مفاهیم قرآنی و توانایی‌های روان‌شناختی کودکان و نوجوانان، در این بخش شامل دو فصل می‌باشد. در فصل اول توانایی روان‌شناختی در مراحل حسی-حرکتی و پیش عملیاتی، و در فصل دوم توانایی‌های روان‌شناختی در مراحل دبستانی و نوجوانی و بلوغ مورد بحث قرار می‌گیرد، و در هر کدام از مراحل، مورد بحث، خواننده با مفاهیم قرآنی متناسب با فهم و درک مخاطبان آشنا می‌شود.

بخش سوم، تحت عنوان مهارت‌های فرایند یاددهی و یادگیری (آموزش) مفاهیم قرآن، در سه مقوله مهارت‌های قبل از تدریس، ضمن تدریس و پس از تدریس، در چهار فصل توضیح داده شده است.

در فصل‌های اول، دوم و سوم خواننده با مهارت‌های قبل از تدریس با عنوان راهبردهای آموزشی معلم‌محور، دانش‌آموز محور و مستقل از معلم آشنا می‌شود.

در فصل چهارم نیز مهارت‌های ضمن تدریس شامل نحوه ارائه درس، جمع‌بندی مطالب و نتیجه‌گیری و مهارت‌های پس از تدریس شامل ارزشیابی آموزشی و اجرای فعالیت‌های تکمیلی مطرح شده که امیدوارم مورد استفاده دانشجویان و مطالعه کنندگان پژوهشگر قرار گیرد.

در پایان ذکر چند نکته ضروری به نظر می‌رسد:

۱. ترجمه آیات قرآن که در آغاز هر فصل یا ضمن بحث‌ها مطرح شده، برگرفته از قرآن ترجمه شده توسط مرحوم استاد محمد مهدی فولادوند می‌باشد.
 ۲. آدرس آیات قرآن که در آن‌ها در متن کتاب ذکر شده تا از افزایش حجم زیرنویس‌ها کاسته شود.
 ۳. منابع مورد استفاده در زیرنویس صفحات قید شده تا امکان مقابله با منابع و بهره‌گیری از آن‌ها راحت‌تر انجام شود.
 ۴. وظیفه خود می‌دانم از همه بزرگوارانی که در شکل‌گیری و آماده‌سازی کتاب مساعدت نموده‌اند تشکر کنم. از جمله: دانشجویانی که در کلاس‌های دانشکده تربیت مدرس قرآن، در جمع‌آوری و تایپ و تنظیم اولیه به صورت جزوه درسی زحماتی را متقبل شده‌اند.
- نوه عزیزم خانم مهندس سیده سارا غیاثی که در تایپ برخی مطالب تکمیلی و تنظیم فصل‌ها قبول زحمت نمودند. فرزند عزیزم آقای دکتر نوید چینی‌نوری که در اصلاح مطالب و تنظیم صفحات کتاب مساعدت نمودند.
- آقای دکتر مجتبی نوروزی معاونت محترم آموزشی و پژوهشی دانشکده تربیت مدرس قرآن که بر من منت گذاشتند و در زمینه ویراستاری و چاپ و انتشار کتاب مساعدت فرمودند.
- لازم به ذکر است که این کتاب را تقدیم می‌کنم به همسر و همسفرم در سال‌های بسیار، که همدلی و صبورش نقش بسزایی در شکل‌گیری این اثر داشته است.

و سخن آخر این که امیدوارم خداوند متعال این مختصر تلاش را به لطف خویش بپذیرد و این گام کوتاه، موجب شود پژوهندگان دانشمند، مطالعات و تحقیقات گسترده‌تری در زمینه یاددهی و یادگیری مفاهیم متعالی قرآن انجام دهند.

غلامرضا چینی فروش

مشهد مقدس - زمستان ۱۳۹۶

www.ketab.ir